

**KOMÁROM-ESZTERGOM VÁRMEGYE KÖZGYŰLÉSÉNEK
ELNÖKE**

ELŐTERJESZTÉS

Komárom-Esztergom Vármegye Közgyűlésének 2023. március 9-i ülésére

Tárgy: A Kuny Domokos Múzeum által végzett, Komárom vármegye 1619-1849 közötti történetével kapcsolatos kutatásokról és a bakonybányai Bánki Donát Emlékszoba felújításáról

Előterjesztő: Popovics György, a közgyűlés elnöke

Dr. Schmidtmayer Richárd, a Kuny Domokos Múzeum igazgatója

Tisztelt Közgyűlés!

Dr. Schmidt Mayer Richárd, a Kuny Domokos Múzeum (a továbbiakban: Múzeum) igazgatója felkérésünkre megküldte a Múzeum által végzett, Komárom vármegye 1619-1849 közötti történetével kapcsolatos kutatásokról és a bakonybányai Bánki Donát Emlékszoba felújításáról és „Bánki Donát - Egy gépészmérnök öröksége” c. kiállítás megvalósításáról szóló dokumentumot. Tájékoztatom a Közgyűlést, hogy a Múzeum mindkét feladat elvégzésében aktívan kivette részét az előterjesztésben leírt szakmai tevékenységek megvalósításával. A Múzeum részére Komárom és Esztergom vármegyék történetének kutatása céljára 330.000,- Ft összegben, Bakonybánk önkormányzata részére mindösszesen 660.000,- Ft (festés, felújítás, kiállításához szükséges installációs eszközök, drapériák beszerzésére, útiköltségekre) összegben nyújtottunk támogatást a megyei értéktárban is szereplő Bánki Donát Emlékszoba felújítására. Támogatottak a támogatási összegekkel szabályszerűen elszámoltak.

Kérem a Közgyűlést a dokumentum megismerésére és a határozati javaslat elfogadására.

Tatabánya, 2023. március „2”

Popovics György

Határozati javaslat

Komárom-Esztergom Vármegye Közgyűlése

megköszöni a Kuny Domokos Múzeum által készített, Komárom vármegye 1619-1849 közötti történetével kapcsolatos kutatásokról és a bakonybányai Bánki Donát Emlékszoba felújításáról szóló előterjesztést és a Múzeum munkatársai által végzett színvonalas tevékenységet, egyúttal további eredményes munkát, sok sikert kíván a Kuny Domokos Múzeumnak és dolgozóinak.

Határidő: azonnal

Felelős: Popovics György, a közgyűlés elnöke

Hivatali végrehajtásért felelős: Dr. Veres Zoltán, vármegyei jegyző

Előterjesztés

A Kuny Domokos Múzeum által végzett, Komárom vármegye 1619-1849 közötti történetével kapcsolatos kutatásokról és a bakonybányi Bánki Donát Emlékszoba felújításáról

I. Komárom vármegye történeti kutatása

A kutatás jelentősége

A történelmi Komárom vármegye iratanyagát a trianoni békeszerződés óta határainkon kívül őrzik, és jelenleg a szlovákiai Nyitraivánka településen, a Nyitrai Állami Levéltár intézményében található. Ezeknek a dokumentumoknak az elérése komoly problémát okozott a magyar történészek számára, ami évtizedeken keresztül jelentősen visszavetette a vármegyére vonatkozó történeti kutatásokat. A Kuny Domokos Múzeum, mint Komárom-Esztergom vármegye megyei hatókörű városi múzeuma 2019-ben kezdte meg a Nyitraivánkán őrzött gyűjtemény feltárását, ennek során digitális másolatot készítettünk a Vármegye Nemesi Közgyűlésének jegyzőkönyveiről, illetve az ezekhez készült egykorú segédletekről, melyeket a közeljövőben kutathatóvá teszünk intézményünkben. Ezzel ahhoz is hozzá kívánunk járulni, hogy a vármegyekutatás fellendüljön, hiszen egy eddig szükségszerűen mellőzött, jelentős forráscsoport válik könnyen elérhetővé a hazai kutatók számára.

2022-ben a munka első fázisa lezárásra került, az 1619-től 1849-ig keletkezett jegyzőkönyvek és az 1691-től 1849-ig készült segédletek másolata elkészült, ezzel a rendi dualizmus időszakának végéig feltárássra került a rendelkezésre álló legfontosabb iratanyag. A többéves forrásfeltáró munka során 60.700. digitális felvételt készítettünk.

Az első fennmaradt jegyzőkönyv 1619-ben, az első segédlet pedig 1691-ben keletkezett. A 17. századra vonatkozó iratok a teljes anyagnak csupán igen kis részét teszik ki, csupán két-két jegyzőkönyv és segédlet tartalmazza a századra vonatkozó adatokat. Ez azonban nem meglepő, ha figyelembe vesszük a korszakban uralkodó háborús helyzetet, és ebből fakadóan a közigazgatás és az adminisztráció alacsony színvonalát. A korszakra tehát általában jellemző az írott források csekély száma, így a két kötet forrásértéke még magasabbnak tekinthető. A 18. századtól kezdve az adminisztráció fejlődésének köszönhetően a jegyzőkönyvek száma növekszik, és ezek a korábbiaknál részletesebb adatokkal szolgálnak.

A 17. században és a 18 században keletkezett iratokról nagy részéről elmondható, hogy egy kötetben több év anyagát gyűjtötték össze, azonban a 18. században – ahogy az írásos dokumentáció mennyisége egyre növekszik – már kevesebb év anyagát vezetik egy kötetbe. A jegyzőkönyvek esetében 1785-től válik általánossá, hogy egy év anyagát egy különálló kötetbe írják, míg a segédletek esetében az 1786. évben jelenik meg ez a gyakorlat. Ugyanakkor ezekben az időszakokban is előfordul még, hogy több évtized anyaga hiányzik, így az 1668–1694 és az 1738–1764 időszakokra vonatkozóan nem maradtak fenn a közgyűlési jegyzőkönyvek.

A jegyzőkönyvek bejegyzései az 1792. november 12–16-én tartott közgyűléstől kezdve magyarul olvashatóak. A segédletek az 1828. évi kötettől magyar nyelvűek. Az ezt megelőző időszakokban latin nyelven írdtak a bejegyzések. A magyar nyelvre való váltás jól kifejezi a magyar nemesség szemléletében bekövetkező változást, a nemesi nacionalizmus kibontakozását és a nemzettudat megerősödését, ami a 18. század végétől kezdve a magyar nemesség köreibben végbemenő jellemző folyamat volt.

Intézményünk munkatársai megkezdték az anyag feldolgozását is, ezért több témára kiterjedő kutatásokat folytatnak. A folyamatban lévő kutatások során felmerülő kérdések tisztázásához a vármegyei iratanyag egyéb részeinek bevonása is szükségessé vált, így a vármegyei levéltár egyéb fondjaiban őrzött egyes anyagok is áttekintésre kerültek. A kutatások eredményeinek publikálása 2023-ban kezdődik meg konferenciák és kötetek formájában.

A feltáró-, digitalizáló- és feldolgozó munka során intézményünk szorosan együttműködik a felbecsülhetetlen jelentőségű dokumentumokat őrző Nyitrai Állami Levéltárra, a Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom vármegyei Levéltárával, a Komáromi Klapka György Múzeummal és a Tatabányai Múzeummal is.

Elsődleges feladatok

Komárom vármegye szempontjából kiemelt fontosságú feladat a vármegyei szervezet működésének feltárása és a vármegyei tisztviselők hivatali jegyzékének összeállítása. Ennek a munkának – melyet a szaknyelv archontológiának nevez – elkészítése az alap kutatások feladatkörébe tartozik, mely így a további vizsgálatok bázisául szolgálhat.

A rendi dualizmus időszakára vonatkozó archontológia összeállításához szükséges dokumentumok többéves munkánk eredményeként feltárásra és digitalizálásra kerültek, ezek feldolgozása jó ütemben halad, így a publikációk sorát egy archontológiai kötet nyithatja meg a közeljövőben. Ennek forrásaként elsősorban a vármegyei tisztújítások szolgálhatnak, melyeket a közgyűlési jegyzőkönyvekből ismerhetünk meg. A korszakra vonatkozó tisztújításokat összegyűjtöttük, az adatok feldolgozása pedig folyamatban van. A kutatás során felmerülő kérdések tisztázására különböző kontrollforrások bevonása is szükségessé vált, ezért egyéb levéltárakban is folytattunk kutatásokat. Ezek a kutatások a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, azon belül a Magyar Kancelláriai levéltár és az Esterházy család tatai levéltárának anyagában, illetve a Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom vármegyei Levéltárában, Komárom Vármegye Nemesi Közgyűlési iratainak jegyzőkönyvi fogalmazványai között zajlottak.

Fő kutatási irányok

- 1) A kutatás több kiemelt témára és időszakra összpontosít. Ilyen témának számít a vármegye hivatali szervezetének újjáépítése a 18. század elején. A másfél évszázados háborús időszak nagyban érintette Komárom vármegyét, a folyamatos harcok visszavetették a vármegye működését. A Rákóczi-szabadságharc hadieseményeinek egy része szintén a vármegye területén zajlott, így a tartós újjáépítésre csak a szatmári béke megkötését követően volt lehetőség. Az 1713-as tisztújítás hoz új korszakot a vármegye életébe, amikor a következő békés időszakban a vármegye megindulhat a fejlődés útján.
- 2) Gróf Esterházy József főispánságához kötődik az újjáépítés első szakasza. A főispán egyben a legnagyobb birtokkal rendelkező földesúr volt a vármegyében. A tata-gezszesi Esterházy uradalom élén kifejtett szervezőtevékenységét már sok szempontból feldolgozta a kutatás, azonban a vármegyei működéséről mindeddig keveset tudunk, ezt az adósságot kívánjuk most pótolni. Ebben az időszakban ismét általánossá válik a közgyűlések és tisztújítások megtartása, amik lehetőséget biztosítanak a nemesség számára jogaik gyakorlására. A nemesi jogok helyreállításán túlmutató folyamatok is jellemzik a korszakot: a közigazgatás, igazságszolgáltatás és a rendvédelem helyreállítása, a betelepítések szabályozása, az úthálózat fejlesztése és az adózás rendezése is a korszak vezetőinek feladata volt.
- 3) Eddig kevésbé kutatott téma a Nádasdy család főispánsága is. A Nádasdy grófok generációi a 18. század közepétől örökös főispánként álltak a megye élén. Nádasdy Lipótot Esterházy József 1748-ban bekövetkező halálát követően, 1751-ben iktatták be a főispáni hivatalba, majd utódai töltötték be a tisztséget. A Nádasdy család nagyban meghatározta a vármegye életét az elkövetkező száz évben, azonban számos homályos folt található még a vármegyei működésük történetében. A Nádasdyak kinevezésének háttere a kutatás egy fontos pontja, éppúgy, mint a főispáni politika súlya és irányai. További kutatásokat igényel az a kérdés, hogy az uralkodó milyen okok révén emelte főispánná a vármegyében birtokokkal nem rendelkező főnemesi családot. A gyakorlat nem példa nélküli, azonban mindenképp változó uralkodói szemléletre utal, hiszen korábban három évtizeden keresztül a vármegye legnagyobb uradalmának birtokosa látta el ezt a feladatot.
- 4) Modern társadalom-, igazgatás- és köztörténet megírásához elengedhetetlen az egyes családok működésének vizsgálata a vármegyében. A korszak vármegyei életére általában is jellemző folyamat, hogy a befolyásosabb nemesi családok lényegében hivatalnokdinasztiákat alkottak. Az ilyen családok tagjai voltak a vármegyei élet főszereplői, ők töltötték be a legfontosabb hivatalokat. Ha a családok politikai tevékenységét megvizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy a mai kor pártjainak egyes funkcióit is állítják. Ezek szervezik a korteshadjáratokat-kampányokat, és kötik meg a politikai szövetségeket. A kutatások során jelenleg elsősorban a Pázmándy család tevékenységét vizsgáltuk.
- 5) A vármegye nemesei közül kiemelkedik a jelentős birtokkal rendelkező református köznemesi család, a Pázmándy család, amely birtokközpontja Kömlődön volt. A család felemelkedése a 19. századra tehető, ami nagyban köszönhető annak, hogy a 18. századot meghatározó felekezeti küzdelmek lezárásával a protestáns nemesek is egyre több teret kaphattak a vármegyékben. Komárom vármegye nemességének jelentős része reformátusvallású volt, ezért nem meglepő, hogy egy református családot támogattak a tisztújításon. Az 1810-es tisztújításon a megyében nagy befolyással rendelkező Pázmándy Pál elérte, hogy Nádasdy Mihály főispán jelölje őt a másodalispáni tisztségre, ami korábban elképzelhetetlen lett volna egy református számára. Idősebb

Pázmándy Dénes, a vármegye történetének egyik legbefolyásosabb politikusa az alispáni tisztséget is megszerezte 1828-ban, és országgyűlési követként is szolgált a vármegyét 1825-től 1840-ig. Pázmándy Dénes népszerűségét mutatja, hogy Nádasdy Lipót főispán az 1832-es tisztújításon a rendek kérésére a bevett gyakorlattól eltérve egyedül őt jelölte az első alispáni pozícióra. A tekintélyes első alispán fia, ifjabb Pázmándy Dénes szintén komoly karriert futott be, jegyzőként, másodalispánként, elő alispánként és országgyűlési követként tevékenykedett a vármegyében, a reformellenzék országosan is elismert tagja volt. 1848-ban az első népképviseleti alapon szerveződő országgyűlésnek is tagja lett a választók bizalmának köszönhetően, sőt a Képviselőház elnökének is megválasztották. A Pázmándyak és a katolikus Ghyczy család a korszakban szövetségre lépett, ennek keretében egymás között megosztották a vármegyei vezető tisztségeket. 1823-tól kezdve a három legfontosabb vármegyei hivatal (első alispán, másodalispán, főjegyző) közül rendre egyet a Pázmándy család, egyet pedig a Ghyczy család egyik tagja töltött be, 1825-től kezdve a két országgyűlési követet is a két család egy-egy tagja adta. A Pázmándy-Ghyczy szövetséghez hasonlóan számos családi szövetség létezett még, amik feltárása nagyban segíthet a korszak viszonyainak megértésében.

6) A francia háborúk eseményei szintén fontos pontjai lehetnek a kutatásoknak. A forradalmi majd császári Franciaország ellen létrejövő katonai koalícióknak a Habsburg Birodalom is tagja volt, ennek megfelelően a Magyar Királyság is küldött katonákat a háborúba. A vármegyének rendszeresen foglalkoznia kellett a háború ügyével. Az országgyűléseken felmerülő adó- és újoncmegajánlások folytonos vitát képeztek a korszak diétáin, melyekkel kapcsolatban a vármegyének is állást kellett foglalnia. A háború hatására elszabaduló infláció kezelésével kapcsolatban is fontos feladata volt a vármegyének helyi hatóságként. Sok esetben az árak meghatározása és a piacok ellenőrzése is vármegyei tisztviselők feladata volt. Még több feladatot rótt azonban a megyére az újoncozás végrehajtása, a katonai csoportosítások során a területre érkező csapatok ellátása, illetve a szökött katonákkal szembeni intézkedések végrehajtása. A vármegye nemességét még személyesebben érinthették a korszakban meghirdetett nemesi felkelések, amik szervezése szintén a megye feladata volt.

7) Óriási lehetőségeket rejt magában a vármegye reformkori politikája, illetve az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc eseményei is. A vármegye a reformkor első szakaszában, 1832-től 1840-ig idősebb Pázmándy Dénes és Ghyczy Rafael követeken keresztül nyilvánított véleményt az országgyűléseken. Komárom vármegye ekkor nem támogatta a rendszer alapjainak megváltoztatására törekvő legfontosabb javaslatokat (így a jobbágyok birtokbírhatásának elismerését és az úriszék felszámolását) a liberális szellem azonban egyértelműen hatott a megye nemességére, hiszen több újtó jellegű, a reformellenzék által is pártolt javaslatot támogattak (például a földesúri terhek megválthatóságának kimondását, a jobbágytelki haszonvétel eladásának engedélyezését és a jobbágytelket használó nemesek adózási kötelezettségének törvénybe iktatását). Korszakunkban egyáltalán nem példa nélküli a követek országgyűlési tevékenysége alapján kirajzolódó vármegyei álláspont, amely szerint elsősorban nem a rendi keretek lebontására törekedett a vármegye, hanem a fennálló rendszert kívánták a korszakhoz igazítani mérsékelt reformok segítségével. A reformkor második szakaszában, 1840-től kezdődően ifjabb Pázmándy Dénes és Ghyczy Kálmán követi működése során a reformellenzék céljaival sokkal erőteljesebben azonosuló vármegyét láthatunk, ami feltehetően nagyrészt annak köszönhető, hogy egy új, liberális szellemben nevelkedett politikai generáció jelent meg a vármegyében – csakúgy, ahogy az országos politikában is. A népképviseleti rendszer kialakítása és az örökvaltság bevezetése, vagyis a jobbágy

birtokhoz jutásának engedélyezése olyan ügyek voltak, amik mellett több ízben felszólaltak a vármegye követei is. Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc eseményeivel kapcsolatban elsősorban a népképviselői országgyűlések választásai, a képviselők tevékenysége, illetve a Komáromi várhoz kapcsolódó hadi események képezhetik a kutatás témáját.

Összefoglaló

2022-ben tehát a történelmi Komárom vármegye Nemesi Közgyűlési jegyzőkönyveinek, és az ezekhez tartozó segédleteknek digitalizálása teljessé vált a rendi dualizmus évtizedeire vonatkozóan, a korszakot érintő átfogó kutatások pedig megkezdődtek. A kutatások elsődleges célja egy archontológia összeállítása, illetve a vármegye történetének egy-egy jelentősebb korszakához tartozó események feltárása. Reményeink szerint a kedvezőtlen körülmények miatt eddig kevésbé intenzív, Komárom vármegye történetéhez, a vármegyei szervezethez kapcsolódó kutatások felpozíciója várható az új eredmények, fontos alapkutatások közeljövőben történő publikálásától és a vármegyei közgyűlési jegyzőkönyvek és az azokhoz tartozó segédletek digitális másolatainak magyarországi hozzáféréseinek biztosításától.

II. Bánki Donát emlékszoba megújítása Bakonybánkban

A tatai Kuny Domokos Múzeum a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum bevonásával Popovics György Elnök Úr felkérésére Bakonybánkban elkészítette a Bánki Donát emlékszoba megújítását és ott létrehozta a „Bánki Donát – Egy gépészmérnök öröksége” című kiállítást, melynek átadóünnepségére 2022. június 4-én került sor. A kiállítás megvalósítását mind a műszaki múzeum, mind a tatai múzeum kollégái – műszaki örökségünk előtt büszkén adózva – mindennemű ellenszolgáltatás nélkül vállalták.

A 2022-es évben emlékeztünk meg Bánki Donát, magyar gépészmérnök, feltaláló és műegyetemi tanár halálának 100. évfordulójára. Bánki korának egyik legjelentősebb gépészmérnöke, a hidrogépek, kompresszorok és gőzturbinák szerkezettanának professzora volt. Számos műszaki alkotása, újítása, szabadalomtervei és keresztülvitt modernizációi jelen korunk technikai fejlettségének közvetlen előzményeit jelentik.

Szülőhelyén, a Komárom-Esztergom vármegyei Bakonybánkban szülőházának helyén emlékszobor és egy víziturbina őrzi emlékét. A szülőháztól nem messze álló iskolaépület egyik termében emlékszobát alakítottak ki tiszteletére, mely szoba az idő múlásával a legkülönfélébb tárgyak, fényképanyag és iratok kiállítóhelyévé vált, minden tervszerűség és koncepció nélkülözésével.

Az új kiállítás létrehozásával célunk volt, hogy a rendelkezésre álló eredeti- és másolatban felhasználható tárgyak bevonásával egy olyan emlékszobát hozunk létre Bánki Donát szülőhelyén, ami méltó módon, kellő hitelességgel, következetességgel és átlátható, könnyen befogadható módon jeleníti meg a mérnök személyes kötődését a településhez, szerepét és modernizációinak, szabadalmainak jelentőségét a magyar technikatörténetben, továbbá mindezek továbbélését a jelen korunkban.

A kiállítás bemutatóterének jellemezése

Az emlékszoba új kiállítása a régi Bánki emlékszoba területén valósult meg. Az új kiállítás tárgyaiban számos, a korábbi kiállításban fellelhető tárgy ismét újra felhasználásra került. A kiállítás koncepcióját jelentős mértékben megbontó, művészeti jellegű kompozíciók, számtalan igénytelen jelleggel készített és elhelyezett (fény)másolat, a szocialista kor „Bánki-brigádjainak” csoportképei eltávolításra kerültek.

A terembe belépve a látogatók figyelme először Bánki Donát ércszobrára irányul, mely a helyiség hátsó falának közepén került elhelyezésre. Ennek szükségességét és fontosságát az évfordulókhoz köthető megemlékezések, koszorúzások indokolták. A kiállítás haladási iránya a megszokott rend szerint ez esetben is a balról jobbra bejárási útvonal, ehhez igazodik a tárlat tematikus rendje. Az egyes tematikus csoportokon belül a kronologikus megközelítést alkalmaztuk.

Az első tematikus egységben jelenik meg a mérnök családját, származását bemutató családfa. A korábbi tárlaton bemutatott eredeti családi fényképek megjelenítésére fekvő vitrinben került sor. Ezen a tablón emlékeztünk meg Bánki Donát születéséről, házasságkötéséről, gyermekeinek születéséről. A következő egység a tanulás, a továbbképzés éveit öleli fel, tanulmányi eredményeinek, tanulmányi útjainak és első sikereinek megjelenítésével.

A találmányok lényegi értelmének, jelentőségének összefoglalása tablókon történet meg, a szöveges összefoglalók mellett gazdag képanyag (fényképek, szabadalmi leírások, tervrajzok) bevonásával. A

legfontosabb szabadalmak és fejlesztések kerületek kiemelésre. A szabadalmak eredeti szövegei, melyek a régi kiállításon mappákba lefűzve volt látható – utalva a korábbi tárlat alkotóinak komoly és jelentős gyűjtőmunkájára – továbbra is elérhetőek maradtak. Ennélfogva, ezeknek tartalma teljes egészében megismerhető és áttanulmányozható nem csak az érdeklődő közönség, de akár a műszaki pályát folytatók által is értelmet nyerve.

A papír alapú dokumentációk és reprodukciók mellett a műszaki találmányok és szabadalmak makettek és modellek, vagy amennyire a lehetőségek engedték, eredeti tárgyak formájában is megjelenítésre kerültek. Erre jó példa a régi kiállításban elhelyezett Bánki-féle vízbefecskendezéses motor felújított példánya. A régi tárlat így karburátormetszetekkel, a csőben áramló víz sebességének modelljével, az ívben elterelt áramlás vizsgáló modelljével, a Bánki-turbina működő modelljével, továbbá a Bánki motorkerékpár és az általa tervezett keresztmotoros, elsőkerékmeghajtású gépkocsi modelljével egészült ki. Eredeti tárgyak vagy másolatok bevonásával a kipróbálható műszaki fejlesztések sokkal közelebb hozhatóak az ifjúság, az emlékszobát felkereső diákcsoportok számára.

Bánki korának lényeges eleme volt a tervek elkészítése során a mindennemű digitális technikától való mentesség. A mérnök vonalzóira, körzőire és saját kezűgyességére számíthatott. Ezt a kezűgyességet szemlélteti Bánki önarcképe is. A festészet iránti érdeklődés és tehetség megjelenítésével még közelebb érezheti magát a látogató a mérnökember személyéhez.

A Bánki-féle műszaki újítások és szabadalmak fogadtatásáról a sajtó és a szakmai közönség is folyamatosan tájékoztatott és bírálatot adott. Ezek a korhű, s egyúttal a kor szellemét is megjelenítő források szintén bevonásra kerültek.

Bánki Donát és munkásságának emléke jelen korunkban is érezteti hatását. Mindennek érzékeltetésére elég csak azt szemünk előtt látni, hány intézmény, többek között iskolák viselik nevét. Az üzemeltető Önkormányzat kérésének megfelelően a kiállítást egy emlékfal zárja, ami az Óbudai Egyetem Báni Donát Műszaki Kar hallgatói önkormányzatának képviselőjében segítséget nyújtó Piros Gergő, fiatalon elhunyt mérnökhallgatónak állít emléket.

Kiállítás elkészítésében közreműködő személyek

Az új kiállítás forgatókönyvét a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum és a Kuny Domokos Múzeum készítette el, szakmai felelőse Hidvégi János volt. A szakmai tartalom előállításában Szabados-Jámbor Zsuzsanna és Turcsányi Eszter működött közre. A kiállítás szervezője Szabó Veronika, Bónác Brúnó és Stegmayer Máté voltak. A grafikai tervezést Kiss Barnabás végezte.

Külön köszönettel tartozunk Bakonybánk Község Önkormányzat munkatársainak, a Budapesti Műszaki Egyetemnek, a Csonka János Emlékmúzeumnak, Prof. Dr. Gáti Józsefnek és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak.

Tata, 2023. március 1.

Dr. Schmidtayer Richárd
igazgató